Conselleria d'Educació
i Universitats
Institut d'Avaluació i Qualitat
del Sistema Educatiu

Marc teòric per a l'avaluació de final d'etapa a 6è d'educació primària

Competència en comunicació lingüística en llengua castellana

Contingut

Contingut 1

Institut d'Avaluació i Qualitat del Sistema Educatiu (IAQSE) 3

Avaluació diagnòstica 3

Procés d'avaluació 3

Proves d'avaluació 4

Competències específiques 6

Sabers bàsics 16

Criteris avaluables 28

Sabers avaluables 31

Estímuls i ítems 35

Ítems de resposta tancada 35

Semiconstruïda 38

Dimensions de la competència 42

Situacions de comunicació: la competència en el seu context 42

Destreses 43

Processos cognitius: comprensió oral i escita 44

Propietats textuals 47

Rúbrica d'avaluació de l'expressió escrita 50

Consideracions sobre la rúbrica d'expressió escrita 51

Matrius d'especificació 51

Exemples d'estímuls i d'ítems 53

Estructura de les proves 55

Índex de taules 56

Índex d'il·lustracions 57

Institut d'Avaluació i Qualitat del Sistema Educatiu (IAQSE)

L'Institut d'Avaluació i Qualitat del Sistema Educatiu de les Illes Balears (IAQSE) és l'òrgan de coordinació, de consulta i tècnic de la Conselleria d'Educació i Universitats, que actua sota la dependència directa de la Direcció General de Personal Docent, amb l'objectiu de dur a terme tasques d'anàlisi i avaluació externa del sistema educatiu de les Illes Balears.

Aquest Institut és també l'òrgan encarregat de proporcionar informació rellevant sobre el grau de qualitat del sistema educatiu de les Illes Balears a l'Administració educativa, als òrgans de participació institucional, als diferents sectors de la comunitat educativa i a la societat en general.

Avaluació diagnòstica

D'acord amb la Llei orgànica 3/220 de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006 de 3 de maig d'Educació (LOMLOE) tots els centres educatius han de dur a terme proves diagnòstiques, de forma anual en un curs estratègic intermedi en cadascuna de les etapes d'escolarització obligatòria (4t d'EP i 2n d'ESO). Aquestes avaluacions són competència de l'IAQSE i es realitzaran amb caràcter censal tenint en consideració el marc comú d'avaluació descrit en aquest document. Aquestes avaluacions seran útils per realitzar un diagnòstic del sistema educatiu a partir del grau d'adquisició de les competències de l'alumnat, i permetran informar, formar i orientar els centres educatius, el professorat, l'alumnat i les seves famílies, així com al conjunt de la comunitat educativa. La LOMLOE recull que a partir d'aquestes avaluacions es comprovi almenys el grau de domini de la competència en comunicació lingüística i de la competència matemàtica.

Procés d'avaluació

Per aconseguir la finalitat diagnòstica esmentada a l'apartat anterior, les avaluacions de diagnòstic es dirigeixen al mesurament del grau de consecució de les **competències específiques**, ja que aquestes es troben lligades de forma més immediata i propera a l'experiència diària a l'aula en un currículum articulat en àrees i matèries. D'aquesta manera, les proves de les competències seleccionades es dissenyen a partir d'un marc comú d'avaluació al qual s'incorporaran, com a element curricular de referència avaluativa competencial, les competències específiques de l'àrea o matèria avaluada, en el seu nivell corresponent.

La millora i l'equitat de l'educació exigeix la selecció de variables de context que permetin la interpretació adequada dels resultats, per aquest motiu és necessari considerar els contextos socioculturals de l'alumnat i dels centres per poder explicar-los. Aquesta consideració es duu a terme amb instruments d'anàlisi del context educatiu mitjançant qüestionaris.

A la taula següent, resumim els elements curriculars que serveixen de referent per a aquesta avaluació:

Procés d'avaluació	Referent
Avaluació de diagnòstic	• Competències específiques • Criteris d'avaluació vinculats a les competències específiques • Sabers bàsics • Context educatiu

Taula 1 Elements curriculars

Proves d'avaluació

Els instruments d'avaluació externa són proves estandarditzades, elaborades amb la finalitat de mesurar el grau de desenvolupament competencial de l'alumnat, juntament amb qüestionaris de context que permeten analitzar i interpretar de forma adequada els resultats de l'avaluació. Aquestes proves es dissenyen amb l'objectiu de verificar les hipòtesis de fiabilitat i validesa per mesurar la competència corresponent. Les proves externes són més precises en el mesurament dels nivells de rendiment intermedis; no obstant això, s'obté major error de mesurament i menor precisió en la definició dels nivells extrems de l'escala. Per això, habitualment l'instrument principal de mesurament de l'adquisició d'una competència en l'alumnat de primària i secundària són les proves de nivell competencial en què els alumnes han de respondre diverses qüestions a partir de situacions realistes. A l'hora de dissenyar-les s'ha de tenir en compte no només els continguts competencials avaluats, sinó també un format adequat a l'aplicació i codificació, així com el context en el qual s'empren.

Les **competències específiques**, recollides amb aquest nom en l'actual llei educativa, es componen de continguts, destreses i actituds, i les tres, encara que en diferent proporció (atès que els continguts i les destreses es poden objectivar millor en aquestes proves que les actituds) han de ser tingudes en compte en l'avaluació de les competències.

A més, les situacions que les proves han de plantejar han de ser percebudes per a l'alumnat de forma propera i atractiva, de manera que, d'una banda, el plantejament sigui estimulant i, per un altre, que s'accentuï el caràcter

competencial de l'avaluació, sempre vinculada a la resolució de situacions reals o simulades.

A més, les situacions que les proves han de plantejar han de ser percebudes per a l'alumnat de forma propera i atractiva, de manera que, d'una banda, el plantejament sigui estimulant i, per un altre, que s'accentuï el caràcter competencial de l'avaluació, sempre vinculada a la resolució de situacions reals o simulades.

Els centres establiran les mesures més adequades perquè les condicions de realització de les proves s'adaptin a l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu; així com dur a terme les adaptacions per aquells alumnes que necessitin mesures de suport intensives.

Competències específiques

L'avaluació diagnòstica se centra en les competències específiques de l'assignatura de Llengua castellana i literatura relacionades amb els criteris d'avaluació del 6è curs d'EP, mostrats a la taula següent:

Competències específiques		Criteris d'avaluació: tercer cicle		Concreció criteris d'avaluació	
1	Reconèixer la diversitat lingüística del món a partir de la identificació de les llengües dels alumnes i de la realitat plurilingüe i multicultural d'Espanya, per afavorir la reflexió interlingüística, identificar i rebutjar estereotips i prejudicis lingüístics, i valorar aquesta diversitat com a font de riquesa cultural.	**1.1**	Mostrar interès i respecte per les diferents llengües i la seva variació, identificant les característiques fonamentals de les del seu entorn geogràfic, així com alguns trets dels dialectes socials, històrics i funcionals i llengües familiars dels alumnes.	**1.1.1**	Ampliar vocabulari precís i tècnic, adequat per a temes curriculars i converses més formals o abstractes.
				1.1.2	Mostrar interès i respecte per les diferents llengües del seu entorn, entenent la seva importància i la riquesa que aporta la diversitat lingüística a la convivència.
				1.1.3	Reconèixer la situació sociolingüística de les Illes Balears.
				1.1.4	Conèixer l'existència del llenguatge de signes i les llengües de signes.
				1.1.5	Incorporar les llengües de signes en la diversitat lingüística com a codis propis de les llengües del món.
				1.1.6	Rebutjar els usos lingüístics discriminatoris a partir de la reflexió acompanyada.
		1.2.	Detectar, amb autonomia creixent i en contextos pròxims, prejudicis i	**1.2.1**	Rebutjar els usos lingüístics discriminatoris a partir de la reflexió acompanyada.
				1.2.2	Utilitzar un vocabulari adequat al seu nivell.

			estereotips lingüístics freqüents, aportant alternatives i valorant la pluralitat lingüística del món com una font de riquesa cultural.	**1.2.3**	Consolidar i millorar estratègies d'escolta activa.
2	Comprendre i interpretar textos orals i multimodals senzills, tot identificant el sentit general i la informació més rellevant, valorant amb ajuda aspectes formals i de contingut bàsics, per construir coneixement i respondre a diferents necessitats comunicatives.	**2.1.**	Comprendre el sentit de texts orals i multimodals senzills, reconeixent-ne les idees principals i els missatges explícits i implícits, valorant-ne el contingut i els elements no verbals elementals i, de manera acompanyada, alguns elements formals elementals.	**2.1.1**	Identificar dades d'un text oral i multimodal.
				2.1.2	Interpretar la intencionalitat de l'emissor.
				2.1.3	Interpretar i identificar elements no verbals que ajuden a entendre el llenguatge oral: gestos, sons.
				2.1.4	Identificar el sentit global del text oral i multimodal.
				2.1.5	Reconèixer idees principals i secundàries dels textos orals i multimodals.
				2.1.6	Fer hipòtesis fonamentades en base a la informació del text oral i multimodal.
				2.1.7	Analitzar i valorar de manera raonada i justificada els textos orals i multimodal.
3	Produir texts orals i multimodals amb coherència, claredat i registre adequats per expressar idees, sentiments i	**3.1.**	Produir texts orals i multimodals de manera autònoma, coherent i fluida, en contextos formals senzills i utilitzant correctament	**3.1.1**	Executar texts orals coherents, cohesionats i adequats al gènere discursiu (expressar desitjos, necessitats, gustos, preferències, sentiments i vivències, descriure objectes, persones i llocs), respectant l'ordre discursiu i les normes que regeixen l'intercanvi comunicatiu oral.
				3.1.2	Pronunciar amb claredat, ritme i entonació adequats.

	conceptes; construir coneixement; establir vincles personals; i participar amb autonomia i una actitud cooperativa i empàtica en interaccions orals variades.		recursos verbals i no verbals bàsics.	**3.1.3**	Adoptar postures correctes i gestos adequats segons el discurs que es presenti.
		3.2.	Comunicar-se de manera oral en diferents situacions, amb distintes finalitats i diverses necessitats comunicatives.	**3.2.1**	Executar texts orals coherents, cohesionats i adequats al gènere discursiu (expressar desitjos, necessitats, gustos, preferències, sentiments i vivències, descriure objectes, persones i llocs), respectant l'ordre discursiu i les normes que regeixen l'intercanvi comunicatiu ral.
				3.2.2	Pronunciar amb claredat, ritme i entonació adequats.
				3.2.3	Adoptar postures correctes i gestos adequats segons el discurs que es presenti.
				3.2.4	Posar en pràctica estratègies bàsiques de comunicació.
				3.2.5	Comunicar-se de manera oral en diferents situacions, amb distintes finalitats i diverses necessitats comunicatives.
				3.2.6	Respectar el torn de paraula.
				3.2.7	Pronunciar amb claredat, ritme i entonació adequades.
				3.2.8	Adoptar postures correctes i gestos adequats segons el discurs que es presenti.
				3.2.9	Improvisar una conversa.
4	Comprendre i interpretar texts escrits i multimodals, reconeixent-ne el sentit global, les idees	**4.1.**	Comprendre el sentit global i la informació rellevant de texts escrits i multimodals, realitzant inferències i a partir d'estratègies bàsiques de	**4.1.1**	Comprendre diferents tipus de texts valorant la lectura com a mitjà per ampliar el vocabulari.
				4.1.2	Identificar informació rellevant de diferents texts escrits i multimodals.
				4.1.3	Identificar les parts d'un text.

principals i la informació explícita i implícita. Reflexionant-ne, amb ajuda, sobre aspectes formals i de contingut, per adquirir i construir coneixement i respondre a necessitats i interessos comunicatius diversos.		comprensió abans, durant i després de la lectura.	**4.1.4**	Adquirir eficàcia lectora mitjançant una planificació sistemàtica de millora i el gust per la lectura.
			4.1.5	Aconseguir destreses i competències lingüístiques a través de l'ús de la llengua escrita.
			4.1.6	Interpretar la informació donada en diferents tipus de text: gràfics, esquemes, taules, mapes conceptuals, plànols.
			4.1.7	Resumir les idees de la lectura.
			4.1.8	Fer lectura comprensiva tant de forma individual com cooperativa.
			4.1.9	Respondre preguntes que impliquin raonament crític i reflexiu sobre el text, inferències i connexions amb altres lectures o experiències.
			4.1.10	Formular hipòtesis sobre el contingut, estructura o intenció del text, validant-les o rebutjant-les basant-se en evidències textuals o coneixements previs.
	4.2.	Analitzar, de manera acompanyada, el contingut i aspectes formals i no formals elementals de textos escrits i multimodals, valorant-ne el contingut i estructura i avaluant-ne la qualitat,	**4.2.1**	Comprendre i analitzar texts escrits, tant de caràcter formal com informal.
			4.2.2	Reconèixer i valorar la funcionalitat comunicativa de diferents tipus de text.
			4.2.3	Usar estratègies per a l'anàlisi de texts de tipologies diverses.
			4.2.4	Aconseguir destreses i competències lingüístiques a través de l'ús de la llengua escrita.

			fiabilitat i idoneïtat en funció del propòsit de lectura.	**4.2.5**	Interpretar alguns elements implícits com la ironia i el doble sentit.
				4.2.6	Valorar si la informació del text prové de fonts segures i actualitzades.
				4.2.7	Valorar l'adequació del text i la rellevància de la informació presentada per al propòsit comunicatiu o la finalitat del text.
5	Produir texts escrits i multimodals, amb correcció gramatical i ortogràfica, seqüenciant correctament els continguts i aplicant estratègies elementals de planificació, textualització, revisió i edició, per construir coneixement i donar resposta a demandes comunicatives concretes.	**5.1.**	Produir texts escrits i multimodals de relativa complexitat, amb coherència i adequació, en diferents suports, progressant en l'ús de les normes gramaticals i ortogràfiques bàsiques al servei de la cohesió textual i mobilitzant estratègies senzilles, individuals o grupals, de planificació, textualització, revisió i edició.	**5.1.1**	Elaborar texts escrits i multimodals coherents, en diferents suports, integrant elements paratextuals (elements visuals que envolten el text i serveixen per captar l'atenció del lector) per facilitar la comprensió del sentit global del text.
				5.1.2	Usar adequadament els signes de puntuació: punt, coma, punt i coma, dos punts, punts suspensius, signes d'exclamació i interrogació.
				5.1.3	Aplicar les normes bàsiques de presentació establertes: respectar els marges, organització espacial damunt el paper, netedat, cal·ligrafia adequada, separació entre paràgrafs i interlineat adequat.
				5.1.4	Usar adequadament els connectors i evitar repeticions amb la intenció de millorar les produccions escrites.
				5.1.5	Escriure texts propis, elaborant esborranys, seguint un procés de planificació, redacció, revisió i correcció.
				5.1.6	Utilitzar programes o recursos informàtics de processament de textos.

6	Buscar, seleccionar i contrastar informació procedent de dues o més fonts, de forma planificada i amb el degut acompanyament, avaluant-ne la fiabilitat i reconeixent alguns riscos de manipulació i desinformació, per transformar-la en coneixement i per comunicar-la de manera creativa, adoptant un punt de vista personal i respectuós amb la propietat intel·lectual.	**6.1.**	Localitzar, seleccionar i contrastar informació de diferents fonts, incloses les digitals, citant-les i recreant-les mitjançant l'adaptació creativa de models donats.	**6.1.1**	Cercar informació en fonts documentals variades i en diferents suports i formats.
				6.1.2	Adoptar estratègies per detectar la manipulació informativa.
				6.1.3	Adquirir estratègies de comparació, organització i valoració de la informació.
				6.1.4	Usar la biblioteca i els recursos digitals del centre.
				6.1.5	Citar les fonts d'informació.
				6.1.6	Fomentar la creativitat en la presentació dels treballs combinant recursos visuals, escrits i tecnològics.
		6.2.	Compartir els resultats d'un procés de recerca senzill, individual o grupal, sobre algun tema d'interès personal o ecosocial, realitzat de manera acompanyada.	**6.2.1**	Elaborar diferents tipus de text amb la intenció de donar a conèixer els resultats d'una recerca d'informació.
				6.2.2	Exposar, de manera oral, els resultats obtinguts, a partir d'una recerca d'informació.
				6.2.3	Fomentar l'expressió d'interessos personals, temes d'interès personal o ecosocial.
				6.2.4	Organitzar les idees i establir un pla de recerca.
		6.3.	Adoptar hàbits d'ús crític, segur, sostenible i saludable de les tecnologies digitals en relació amb la recerca i la comunicació de la informació.	**6.3.1**	Usar les tecnologies de la informació i comunicació, de forma segura, per obtenir informació.
				6.3.2	Entendre que no totes les fonts són igual de fiables, i que cal triar fonts verificades (llibres recomanats pel mestre, pàgines web educatives o articles supervisats).

7	Llegir de manera autònoma obres diverses atenent els seus gustos i interessos, compartint les experiències de lectura, per iniciar la construcció de la identitat lectora, fomentar el gust per la lectura com a font de plaer i gaudir de la seva dimensió social.	**7.1.**	Llegir de manera autònoma texts de diversos autors i autores ajustats als seus gustos i interessos, progressant en la construcció de la seva identitat lectora.	**7.1.1**	Llegir i comentar texts propis de la literatura infantil (poesia, còmics, contes, novel·les, mites, faules).
				7.1.2	Llegir amb autonomia interessant-se per diferents tipus de temes i textos, usant la lectura com a font de plaer personal.
				7.1.3	Utilitzar les biblioteques (de l'aula, del centre o de la barriada) per obtenir informació i com a font de plaer en la lectura d'obres literàries adequades.
				7.1.4	Llegir textos de la tradició popular: endevinalles, dites, gloses, cançons de triar, faules, rodolins, rondalles, poemes, contes, etc., adequats als seus interessos.
				7.1.5	Llegir amb freqüència i per iniciativa pròpia.
				7.1.6	Llegir texts amb fluïdesa lectora automàtica i ràpida, pronunciació i dicció precisa, i entonació i expressió oral avançada.
				7.1.7	Llegir textos de manera totalment autònoma.
		7.2	Compartir l'experiència de lectura, en suports diversos, participant en comunitats lectores en l'àmbit escolar o social.	**7.2.1**	Comentar textos propis de la literatura infantil (poesia, còmics, contes, novel·les, mites, faules...).
				7.2.2	Exposar la seva opinió sobre els textos llegits.
				7.2.3	Fomentar la comprensió profunda i interpretació crítica.
				7.2.4	Compartir l'experiència de lectura, en suports diversos, participant en comunitats lectores en l'àmbit escolar i/o social.

8	Llegir, interpretar i analitzar, de manera acompanyada, obres o fragments literaris adequats al seu desenvolupament, establint relacions entre ells i identificant el gènere literari i les seves convencions fonamentals, per iniciar-se en el reconeixement de la literatura com a manifestació artística i font de plaer, coneixement i inspiració per crear texts d'intenció literària.	**8.1.**	Escoltar i llegir de manera acompanyada textos literaris adequats a la seva edat, que recullin diversitat d'autors i autores, relacionant-los en funció dels temes i d'aspectes elementals de cada gènere literari, interpretant-los, valorant-los i relacionant-los amb altres manifestacions artístiques o culturals de manera progressivament autònoma.	**8.1.1**	Escoltar diferents tipus de textos literaris.
				8.1.2	Fer una lectura guiada i autònoma, en silenci o en veu alta, de textos de la literatura universal i textos propis de la tradició popular de les Illes Balears adequats als interessos infantils: rondalles, endevinalles, refranys, faules, gloses, rodolins, endevinalles, cançons de triar, poemes, llegendes, embarbussaments, etc.
				8.1.3	Reproduir diferents textos, inclosos els de la tradició oral de la literatura de les Illes Balears, tals com: dites, contes, endevinalles, rodolins, cançons, embarbussaments, gloses, llegendes i rondalles.
		8.2.	Produir, de manera progressivament autònoma, textos senzills individuals o col·lectius amb intenció literària, reelaborant amb creativitat els models donats, en diferents suports i complementant-los amb altres llenguatges artístics.	**8.2.1**	Reinterpretar textos literaris senzills, de manera acompanyada i a partir de models donats.
				8.2.2	Identificar i aplicar el ritme, la pronunciació i l'entonació adequats a cada tipus de dramatització.
				8.2.3	Complementar els texts llegits amb altres llenguatges artístics.

9	Reflexionar de forma guiada sobre el llenguatge a partir de processos de producció i comprensió de texts en contexts significatius, utilitzant la terminologia elemental adequada per iniciar-se en el desenvolupament de la consciència lingüística i millorar les destreses de producció i comprensió oral i escrita.	**9.1.**	Establir generalitzacions sobre aspectes bàsics del funcionament de la llengua de manera acompanyada, formulant hipòtesis i buscant contraexemples, a partir de l'observació, comparació i transformació de paraules, enunciats i texts, en un procés acompanyat de producció o comprensió de texts en contexts significatius.	**9.1.1**	Comprendre, analitzar i aplicar les estructures gramaticals i normes essencials de la llengua, amb capacitat per revisar i millorar la correcció en les produccions o comprensió dels texts.
				9.1.2	Usar correctament en les produccions pròpies les normes ortogràfiques, morfològiques i semàntiques.
				9.1.3	Identificar i utilitzar adequadament les categories gramaticals (substantius, verbs, adjectius, determinants, adverbis, pronoms i preposicions).
		9.2.	Revisar i millorar els texts propis i aliens i esmenar alguns problemes de comprensió lectora, de manera progressivament autònoma, a partir de la reflexió metalingüística i interlingüística, usant la terminologia bàsica adequada.	**9.2.1**	Sistematitzar l'adquisició de vocabulari a través de texts.
				9.2.2	Aplicar els coneixements bàsics sobre les categories gramaticals i regles d'ortografia per afavorir la comunicació.
				9.2.3	Identificar i utilitzar adequadament les categories gramaticals (substantius, verbs, adjectius, determinants, adverbis, pronoms i preposicions).
				9.2.4	Progressar, de manera autònoma, en la mobilització d'estratègies senzilles, tant individuals com grupals, de planificació, redacció, revisió i edició de textos.

10	Posar les pròpies pràctiques comunicatives al servei de la convivència democràtica utilitzant un llenguatge no discriminatori i detectant i rebutjant els abusos de poder a través de la paraula per afavorir un ús no sols eficaç sinó també ètic del llenguatge.	**10.1.**	Rebutjar els usos lingüístics discriminatoris i els abusos de poder a través de la paraula identificats mitjançant la reflexió grupal acompanyada sobre diferents aspectes, verbals i no verbals, de la comunicació, tenint en compte una perspectiva de gènere.	**10.1.1**	Mostrar respecte per les intervencions dels companys escoltant activament, donant respostes reflexives i reconeixent les idees dels altres abans d'afegir la seva opinió.
				10.1.2	Construir, a través del llenguatge, un pensament crític per evitar discriminacions i prejudicis.
				10.1.3	Rebutjar usos lingüístics discriminatoris i abusos de poder a partir d'una reflexió tant individual com acompanyada.
				10.1.4	Utilitzar la comunicació no verbal de manera conscient per mostrar respecte i atenció a les idees i emocions dels companys.
		10.2.	Mobilitzar, amb la planificació i l'acompanyament necessaris, estratègies bàsiques per a l'escolta activa, la comunicació assertiva i la deliberació argumentada, progressant en la gestió dialogada de conflictes.	**10.2.1**	Aplicar estratègies d'escolta activa demostrant comprensió i empatia cap a les aportacions dels altres.
				10.2.2	Aplicar tècniques de resolució dialogada de conflictes.
				10.2.3	Utilitzar estratègies per arribar a acords fomentant el consens i la col·laboració dins del grup.

Taula 2 Competències específiques de l'assignatura de Llengua castellana i literatura a EP relacionades amb els criteris d'avaluació del 3rcicle d'EP.

Sabers bàsics

Es concreten a continuació els sabers bàsics organitzats en blocs.

BLOC A. LES LLENGÜES I ELS SEUS PARLANTS. DIVERSITAT LINGÜÍSTICA				Curs
A.1	Diversitat lingüística Biografia lingüística personal i mapa lingüístic de l'entorn.	**A.1.1.1**	La identitat lingüística individual pròpia. Revisió i desenvolupament.	5è i 6è
		A.1.1.2	La biografia lingüística personal. Revisió i desenvolupament.	5è i 6è
		A.1.1.3	Construcció del mapa lingüístic de l'aula a través de les identitats i biografies lingüístiques dels alumnes i mestres.	5è i 6è
		A.1.1.4	Vocabulari bàsic, interès per la seva ampliació.	5è i 6è
		A.1.1.5	Reconeixement i respecte a la situació sociolingüística.	5è i 6è
		A.1.1.6	Reconeixement dels diferents registres.	6è
		A.1.1.7	Valoració de la pròpia identitat lingüística i cultural.	5è i 6è
A.2	La diversitat cultural i lingüística com a riquesa i eina de reflexió interlingüística. Aproximació a les llengües de signes.	**A.2.1.1**	Actitud respectuosa i empàtica cap a les varietats dialectals de la llengua castellana.	5è i 6è
		A.2.1.2	Llengües de signes. Iniciació a l'alfabet dactilològic. Signes bàsics d'interacció i relació.	5è i 6è
A.3	Estratègies d'identificació de prejudicis i estereotips lingüístics.	**A.3.1.1**	Promoció de la igualtat entre homes i dones mitjançant el llenguatge i les accions quotidianes.	5è i 6è
		A.3.1.2	Identificació de prejudicis i estereotips lingüístics.	5è i 6è

A.4	Ús d'un llenguatge no discriminatori i respectuós amb les diferències.	**A.4.1.1**	Ús d'un llenguatge, tant verbal com no verbal, respectuós amb les diferències i amb perspectiva de gènere.		5è i 6è
BLOC B. COMUNICACIÓ					
B.1	**Context**	**B.1.1**	Interaccions entre els components del fet comunicatiu (situació, participants, propòsit comunicatiu, canal, registre).	**B.1.1.1**	Anàlisi crítica de situacions comunicatives tenint en compte factors socials i culturals.	5è i 6è
				B.1.1.2	Anàlisi de l'impacte dels mitjans de comunicació i les xarxes socials en l'acte comunicatiu.	6è
				B.1.1.3	Identificació dels diferents tipus de públic (general o especialitzat) per adaptar el missatge a cada un d'ells.	5è i 6è
				B.1.1.4	Foment de la comunicació inclusiva, respectant les opinions diverses.	5è i 6è
				B.1.1.5	Capacitat d'emetre els missatges amb claredat, persuasió i respecte, considerant com la intenció pot afectar la recepció del missatge.	5è i 6è
				B.1.1.6	Selecció dels diferents canals de comunicació per fer arribar el missatge de manera més efectiva.	5è i 6è
				B.1.1.7	Els diferents registres del llenguatge (formals o informals) en funció de la situació comunicativa, els participants i la intenció del missatge, per tal d'adequar el discurs a cada context.	5è i 6è
B.2	**Gèneres discursius**	**B.2.1**	Tipologies textuals: la narració, la descripció, el diàleg, l'exposició i l'argumentació.	**B.2.1.1**	La narració, la descripció, el diàleg. Producció autònoma i anàlisi crítica.	5è i 6è
				B.2.1.2	L'exposició. Funcions, característiques, estructura i producció guiada.	5è i 6è

			B.2.1.3	L'argumentació. Introducció atenent als seus elements bàsics.	6è
	B.2.2	Propietats textuals: estratègies bàsiques per a la coherència, cohesió i adequació.	**B.2.2.1**	Coneixement i utilització de les estratègies i normes bàsiques en la producció de texts: planificació (concreció de la intenció comunicativa i del destinatari, del tipus de text, de l'organització del contingut, etc.), redacció de l'esborrany, avaluació i revisió del text per millorar-lo amb l'ajuda del docent i els companys (reescriptura).	5è i 6è
	B.2.3	Gèneres discursius propis de l'àmbit personal, social i educatiu. Contingut i forma. Xarxes socials i els seus riscos.	**B.2.3.1**	Producció de textos tenint cura de les característiques formals de l'estructura i contingut de les diferents tipologies de textos.	5è i 6è
			B.2.3.2	Els riscos de les xarxes socials. Desinformació, privacitat i seguretat en línia. Ús segur i responsable.	5è i 6è
B.3 Processos	**B.3.1**	Interacció oral: interacció oral adequada en contexts formals i informals, escolta activa, assertivitat, resolució dialogada de conflictes i cortesia lingüística. L'expressió i escolta empàtica de necessitats, vivències i	**B.3.1.1**	Interacció oral adequada en contextos formals i informals, emprant estratègies de cortesia lingüística i assertivitat, i la resolució dialogada de conflictes.	5è i 6è
			B.3.1.2	Situacions comunicatives espontànies (converses d'aula, debats, intervencions...) i dirigides (reproducció de texts, escenificació de texts adaptats...). Participació de forma activa.	5è i 6è
			B.3.1.3	Aprofundiment en el treball en texts orals d'interès propi, que provinguin de recursos multimèdia o audiovisuals, fomentant-ne la comprensió crítica, la anàlisi reflexiva i l'estructuració oral.	5è i 6è
			B.3.1.4	Les característiques formals d'estructura i contingut de les diferents tipologies de texts orals.	5è i 6è

		emocions pròpies i alienes.	**B.3.1.5**	Estratègies d'expressió i escolta empàtica de necessitats, vivències i emocions pròpies i alienes promovent la resolució dialogada i constructiva de conflictes.	5è i 6è
	B.3.2	Comprensió oral: identificació de les idees més rellevants i interpretació del sentit global, realitzant les inferències necessàries. Valoració crítica. Detecció de possibles usos discriminatoris del llenguatge verbal i no verbal.	**B.3.2.1**	Comprensió de texts inferencials deduint la informació implícita.	5è i 6è
			B.3.2.2	Comprensió i valoració dels diferents tipus de texts orals de la vida quotidiana, captant el sentit global i la idea principal i secundàries.	5è i 6è
			B.3.2.3	Comprensió i expressió del llenguatge verbal i no verbal.	5è i 6è
			B.3.2.4	Diferents registres lingüístics. Identificació i adequació a la intencionalitat comunicativa. Característiques i ús.	5è i 6è
			B.3.2.5	Resposta a preguntes sobre informació explícita i inferencial del text.	5è i 6è
			B.3.2.6	Detecció de la comunicació verbal i no verbal de la igualtat entre homes i dones.	5è i 6è
			B.3.2.7	Ús d'un llenguatge tant verbal com no verbal, respectuós amb les diferències i amb perspectiva de gènere, de manera progressivament autònoma.	5è i 6è
	B.3.3	Producció oral: elements de la prosòdia i de la comunicació no verbal. Construcció, comunicació i	**B.3.3.1**	Producció de texts orals de diferents tipologies, planificats de manera autònoma.	5è i 6è
			B.3.3.2	Ús d'estratègies, de manera autònoma, com l'escolta atenta, mirada a l'interlocutor, respecte pel torn de paraula, ritme, entonació i pronunciació adequats, expressions de cortesia, atenció i correcció, postures i gests adequats.	5è i 6è

		valoració crítica de coneixement mitjançant la planificació i producció de texts orals i multimodals amb progressiva autonomia.	**B.3.3.3**	Consideració i comprensió per les diferències, sentiments, experiències, idees, opinions i coneixements dels altres.	5è i 6è
			B.3.3.4	Expressió correcta, valorant les normes que regeixen l'intercanvi comunicatiu oral.	5è i 6è
			B.3.3.5	Exposició clara i amb un discurs organitzat, coherent i adequat al context.	5è i 6è
			B.3.3.6	Creació de texts orals amb un llenguatge respectuós.	5è i 6è
	B.3.4	Comprensió lectora: estratègies de comprensió lectora abans, durant i després de la lectura. Identificació de les idees més rellevants i interpretació del sentit global, realitzant les inferències necessàries. Valoració crítica. Identificació d'elements gràfics i paratextuals al servei de la comprensió. Lectura compartida i	**B.3.4.1**	Lectura comprensiva.	5è i 6è
			B.3.4.2	La lectura autònoma, reflexiva i comprensiva. Lectura silenciosa per a la millora de la concentració, l'atenció i la comprensió dels texts.	5è i 6è
			B.3.4.3	Lectura de texts presentats en qualsevol suport, mostrant interès i gust.	5è i 6è
			B.3.4.4	Lectura individual o acompanyada de diferents tipus de texts amb l'entonació i ritme adequats al desenvolupament cognitiu.	5è i 6è
			B.3.4.5	Estratègies per comprendre texts escrits: elaboració i comprovació d'hipòtesis, inferències d'informació sobre el text a partir dels coneixements i experiències previs, consulta del diccionari, resum de les idees bàsiques o dels aspectes més destacats, etc.	5è i 6è
			B.3.4.6	Els sentits figurats i dels significats no explícits als texts.	5è i 6è
			B.3.4.7	Estratègies de planificació i autocontrol per regular l'activitat lectora.	5è i 6è

		expressiva. Detecció d'usos discriminatoris del llenguatge verbal i no verbal.	**B.3.4.8**	Identificació d'esquemes, taules, mapes conceptuals i altres il·lustracions.	5è i 6è
			B.3.4.9	Els elements gràfics i paratextuals adequats al suport, de forma autònoma, per una millor organització i comprensió del text produït a l'aula.	5è i 6è
			B.3.4.10	La lectura com a mitjà per ampliar el vocabulari progressant en la consolidació d'una ortografia correcta.	5è i 6è
			B.3.4.11	El llenguatge discriminatori vers el llenguatge inclusiu, respectuós i empàtic.	5è i 6è
	B.3.5	Producció escrita: ortografia reglada en la textualització i l'autocorrecció. Coherència, cohesió, correcció i adequació textual. Estratègies bàsiques, individuals o grupals, de planificació, textualització, revisió i autocorrecció. Ús d'elements gràfics i paratextuals al servei e la comprensió.	**B.3.5.1**	Producció de texts escrits propis de la vida fora de l'aula per comunicar coneixements, experiències i necessitats.	5è i 6è
			B.3.5.2	Texts emprant el llenguatge amb intenció informativa: cartells, anuncis, petits còmics... Elaboració de manera progressivament autònoma.	5è i 6è
			B.3.5.3	Bastides i altres suports, tant en paper com digitals. Ús de forma progressivament autònoma per millorar la producció de texts propis.	5è i 6è
			B.3.5.4	Presentació acurada i aplicació de les normes ortogràfiques bàsiques de les produccions escrites en qualsevol suport.	5è i 6è
			B.3.5.5	Dictats de texts.	5è i 6è
			B.3.5.6	Valoració de les produccions pròpies i de les dels companys.	5è i 6è
			B.3.5.7	Elaboració de texts emprant un llenguatge verbal respectuós amb les diferències.	5è i 6è

		Escriptura en suport digital acompanyada.	**B.3.5.8**	Grafia acurada, disposició adequada sobre el paper (respecte dels marges, separació entre paràgrafs, interlineat, etc.) i netedat en la presentació dels texts escrits.	5è i 6è
	B.3.6	Alfabetització mediàtica i informacional: estratègies per a la recerca d'informació en diferents fonts documentals i amb diferents suports i formats. Reconeixement d'autoria. Comparació, organització, valoració crítica i comunicació creativa de la informació. Ús Progressivament autònom de la biblioteca digital i la biblioteca d'aula, així com dels recursos digitals de l'aula.	**B.3.6.1**	Utilització guiada de programes o recursos informàtics de processament de text.	5è i 6è
			B.3.6.2	Utilització dirigida de les tecnologies de la informació i la comunicació per a la localització, selecció i organització de la informació.	5è i 6è
			B.3.6.3	Reinterpretació de la informació recollida per adaptar-la a una nova activitat (com un mural o una presentació oral), utilitzant elements creatius però respectant la informació original.	5è i 6è
			B.3.6.4	Ús de la biblioteca i dels recursos digitals de l'aula o del centre.	5è i 6è
			B.3.6.5	La fiabilitat de les fonts d'informació. Comparació de la informació donada des de diferents fonts.	5è i 6è

BLOC C. EDUCACIÓ LITERÀRIA					
C.1	Educació literària	C.1.1	Lectura progressivament autònoma d'obres o fragments variats i diversos de la literatura adequats a la seva edat i organitzats en itineraris lectors.	C.1.1.1	Lectura personal, silenciosa, en veu alta, guiada i expressiva, de diferents tipus de text i en qualsevol suport, mostrant interès i gust per la lectura.	5è i 6è
		C.1.2	Estratègia per a la interpretació acompanyada i compartida de les obres a través de converses literàries.	C.1.2.1	Anàlisi conjunta dels elements literaris: Identificació dels elements clau de l'obra (personatges, tema, espai, argument...).	5è i 6è
				C.1.2.2	Debat i reflexió sobre el significat del text.	5è i 6è
		C.1.3	Relació, de manera acompanyada, entre els elements constitutius de l'obra literària (tema, protagonistes, personatges secundaris, argument, espai) i la construcció del sentit de l'obra.	C.1.3.1	Diferents tipus de lectura: lectura silenciosa, en veu alta, expressiva, cooperativa, etc.	5è i 6è
		C.1.4	Anàlisi acompanyada de la relació entre els elements bàsics del gènere literari i la construcció del sentit de l'obra.	C.1.4.1	Interpretació i anàlisi crítica dels components clau d'un llibre.	5è i 6è
		C.1.5	Estratègies bàsiques per a la interpretació progressivament autònoma dels textos literaris.	C.1.5.1	Aplicació de les estratègies de comprensió lectora: predicció, inferència i identificació de la idea principal per comprendre millor els textos literaris.	5è i 6è

			C.1.5.2	Reflexió personal sobre el text: formulació de preguntes, identificació del significat de les paraules o frases desconegudes, expressió d'opinions personals sobre els personatges i l'argument..., entre d'altres.	5è i 6è
	C.1.6	Relació entre els textos llegits i altres manifestacions artístiques i culturals.	**C.1.6.1**	Aplicació de les estratègies de comprensió lectora Escolta, lectura i anàlisi de textos literaris propis de la tradició literària popular oral en castellà (llegendes, romanços, coples, cançons populars, endevinalles, refranys, poemes, contes tradicionals, etc.) adequats als seus interessos i motivacions.	5è i 6è
			C.1.6.2	Maneig, escolta, lectura, comprensió i interpretació de textos propers als seus interessos (cultura popular, cançons, etc.).	5è i 6è
	C.1.7	Progrés en la construcció de la identitat lectora. Estratègies per a l'expressió de gustos i interessos i per a la valoració crítica elemental de les obres.	**C.1.7.1**	Relació i connexió dels diferents textos literaris amb diferents manifestacions culturals i artístiques.	5è i 6è
	C.1.8	Lectura expressiva, dramatització o interpretació de fragments atesos els processos de comprensió i el nivell de desenvolupament.	**C.1.8.1**	El text literari com a font de comunicació i aprenentatge, de plaer, de joc, d'entreteniment, de coneixement d'altres mons, temps i cultures.	5è i 6è

	C.1.9	Creació de textos d'intenció literària de manera lliure i a partir de la recreació i apropiació dels models donats.	**C.1.9.1**	Lectura tenint en compte expressió, ritme, entonació, claredat, pronunciació...	5è i 6è
			C.1.9.2	Audició, comprensió, memorització i recitació de diferents texts poètics, amb ritme, pronunciació i entonació adequats, i identificació dels missatges i valors que transmeten aquests texts.	5è i 6è
			C.1.9.3	Dramatització de texts literaris, incorporant tècniques d'expressió corporal i verbal.	5è i 6è
	C.1.10	Ús progressivament autònom de la biblioteca digital d'aula o de centre com a escenari d'activitats literàries compartides.	**C.1.10.1**	Presentació en diferents formats de texts literaris treballats pels infants.	5è i 6è
			C.1.10.2	Creació de texts literaris tenint en compte la tipologia (narratiu, poesia, teatre), de manera lliure i a partir de models donats.	5è i 6è
BLOC D. REFLEXIÓ SOBRE LA LLENGUA I ELS SEUS USOS EN EL MARC DE PROPOSTES PER A LA PRODUCCIÓ I COMPRENSIÓ DE TEXTS ORALS, ESCRITS O MULTIMODALS					
D.1	Establiment de generalitzacions sobre aspectes lingüístics elementals a partir de l'observació, comparació i transformació de paraules i enunciats.		**D.1.1**	Identificació del temps, mode, persona, nombre i conjugació dels verbs.	5è i 6è
			D.1.2	Transformació d'enunciats (substitucions, canvi d'ordre, manipulació).	5è i 6è
			D.1.3	Creació de generalitzacions sobre aspectes morfològics elementals (gènere, nombre i persona), mantenint especial atenció a la concordança entre substantius, adjectius i verbs.	5è i 6è
			D.1.4	Identificació dels constituents fonamentals de l'oració.	5è i 6è
			D.1.5	Ús adequat de les diferents categories gramaticals.	5è i 6è
			D.1.6	Identificació i relació entre paraules agudes, planes i esdrúixoles.	5è i 6è

		D.1.7	Reconeixement de les diferents categories gramaticals i el seu ús (substantius, verbs, adjectius, preposicions, adverbis, pronoms i articles).	5è i 6è
		D.1.8	Establiment de relacions entre paraules de la mateixa família lèxica o semàntica (significat, concordança, funció, etc.).	5è i 6è
D.2	Aproximació a la llengua com a sistema amb diferents nivells: sons i lletres, paraules, oracions i textos. Observació i comparació d'unitats comunicatives bàsiques.	**D.2.1**	Ordre alfabètic de paraules.	5è i 6è
D.3	Procediments bàsics d'adquisició de vocabulari. Mecanismes lèxics bàsics per a la formació de paraules.	**D.3.1**	Comprensió i identificació, entre d'altres, de les relacions semàntiques següents: sinonímia, antonímia, polisèmia, camps semàntics o famílies de paraules.	5è i 6è
		D.3.2	Utilització de prefixos i sufixos en la creació de paraules.	5è i 6è
		D.3.3	Utilització de prefixos i sufixos en la creació de paraules.	5è i 6è
D.4	Relació entre intenció comunicativa i modalitat oracional.	**D.4.1**	Identificació de les modalitats oracionals i la intenció comunicativa.	5è i 6è
		D.4.2	Anàlisi de la situació comunicativa de la modalitat oracional i la intencionalitat comunicativa.	5è i 6è
D.5	Mecanismes bàsics de coherència i cohesió, amb	**D.5.1**	Utilització dels mecanismes i els recursos lingüístics bàsics per organitzar el text amb coherència i cohesió.	5è i 6è

	especial atenció a les substitucions pronominals i a la correlació temporal establerta mitjançant els diferents temps verbals.	**D.5.2**	Adquisició de mecanismes de coherència i cohesió elementals, prestant especial atenció a les repeticions i sinònims, ordre de les oracions i paràgrafs, als connectors i les substitucions de pronoms.	5è i 6è
D.6	Estratègies d'observació i formulació de generalitzacions sobre l'accentuació.	**D.6.1**	Observació sobre l'ús de les regles d'accentuació.	5è i 6è
		D.6.2	Aplicació de les observacions fetes per formular regles generals sobre quan utilitzar l'accent gràfic en les paraules analitzant exemples.	5è i 6è
		D.6.3	Normes d'accentuació.	5è i 6è
D.7	Els signes de puntuació com a mecanismes per organitzar el text i expressar intenció comunicativa.	**D.7.1**	Ús de les regles bàsiques d'ortografia i puntuació: apòstrof, contraccions, punt, punt i coma, coma, dos punts, punts suspensius, guionet i dièresi. Diftongs i hiats.	5è i 6è
D.8	Estratègies elementals per a l'ús progressivament autònom de diccionaris, en diferents suports.	**D.8.1**	Ús del diccionari, en paper i digital.	5è i 6è

Taula 3 Sabers bàsics de l'assignatura de Llengua castellana i literatura a EP relacionades amb els criteris d'avaluació del 3rcicle d'EP.

Criteris avaluables

1.1.1	Ampliar vocabulari precís, tècnic i abstracte adequat a temes curriculars i converses més formals.
1.1.3	Identificar positivament la pluralitat lingüística existent com a font de riquesa cultural.
1.1.4	Reconèixer la situació sociolingüística de les Illes Balears.
1.2.1	Rebutjar els usos lingüístics discriminatoris a partir de la reflexió acompanyada.
1.2.2	Utilitzar un vocabulari adequat al seu nivell.
1.2.3	Consolidar i millorar estratègies d'escolta activa.
2.1.1	Identificar dades d'un text oral i multimodal.
2.1.2	Interpretar la intencionalitat de l'emissor.
2.1.3	Interpretar i identificar elements no verbals que ajuden a entendre el llenguatge oral: gestos, sons.
2.1.4	Identificar el sentit global del text oral i multimodal.
2.1.5	Reconèixer idees principals i secundàries dels textos orals i multimodals.
2.1.6	Fer hipòtesis fonamentades en base a la informació del text oral i multimodal.
2.1.7	Analitzar i valorar de manera raonada i justificada els textos orals i multimodal.
4.1.1	Comprendre diferents tipus de texts valorant la lectura com a mitjà per ampliar el vocabulari.
4.1.2	Identificar informació rellevant de diferents texts escrits i multimodals.
4.1.3	Identificar les parts d'un text.
4.1.6	Interpretar la informació donada en diferents tipus de text: gràfics, esquemes, taules, mapes conceptuals, plànols.
4.1.8	Fer lectura comprensiva tant de forma individual com cooperativa.
4.1.9	Respondre preguntes que impliquin raonament crític i reflexiu sobre el text, inferències i connexions amb altres lectures o experiències.

4.1.10	Formular hipòtesis sobre el contingut, estructura o intenció del text, validant-les o rebutjant-les basant-se en evidències textuals o coneixements previs.
4.2.1	Comprendre i analitzar textos escrits, tant de caràcter formal i informal.
4.2.2	Reconèixer i valorar la funcionalitat comunicativa de diferents tipus de text.
4.2.5	Interpretar alguns elements implícits com la ironia i el doble sentit.
4.2.6	Valorar si la informació del text prové de fonts segures i actualitzades.
4.2.7	Valorar l'adequació del text i la rellevància de la informació presentada per al propòsit comunicatiu o la finalitat del text.
5.1.1	Elaborar textos escrits i multimodals coherents, en diferents suports, integrant elements paratextuals (elements visuals que envolten el text i serveixen per captar l'atenció del lector) per facilitar la comprensió del sentit global del text.
5.1.2	Usar adequadament els signes de puntuació: punt, coma, punt i coma, dos punts, punts suspensius, signes d'exclamació i interrogació.
5.1.3	Aplicar les normes bàsiques de presentació establertes: respectar els marges, organització espacial damunt el paper, netedat, cal·ligrafia adequada, separació entre paràgrafs i interlineat adequat.
5.1.4	Usar adequadament els connectors i evitar repeticions amb intenció de millorar les produccions escrites.
5.1.5	Escriure textos propis, elaborant esborranys, seguint un procés de planificació, redacció, revisió i correcció.
6.1.3	Adquirir estratègies de comparació, organització i valoració de la informació.
6.3.2	Entendre que no totes les fonts són igual de fiables, i que cal triar fonts verificades (llibres recomanats pel mestre, pàgines web educatives o articles supervisats).
7.2.1	Comentar textos propis de la literatura infantil (poesia, còmics, contes, novel·les, mites, faules...).
7.2.2	Exposar la seva opinió sobre els textos llegits.
7.2.4	Compartir l'experiència de lectura, en suports diversos, participant en comunitats lectores en l'àmbit escolar i/o social.
8.1.1	Escoltar diferents tipus de textos literaris.

8.1.2	Fer una lectura guiada i autònoma, en silenci o en veu alta, de texts apropiats a l'edat i amb progressiu grau de dificultat.
8.2.1	Reinterpretar texts literaris senzills, de manera acompanyada i a partir de models donats.
8.2.3	Complementar els texts llegits amb altres llenguatges artístics.
9.1.1	Comprendre, analitzar i aplicar les estructures gramaticals i normes essencials de la llengua, amb capacitat per revisar i millorar la correcció en les produccions o comprensió dels textos.
9.1.1	Usar correctament en les produccions pròpies les normes ortogràfiques, morfològiques i semàntiques.
9.1.3	Identificar i utilitzar adequadament les categories gramaticals (substantius, verbs, adjectius, determinants, adverbis, pronoms i preposicions).
9.2.1	Sistematitzar l'adquisició de vocabulari a través de textos.
9.2.2	Aplicar els coneixements bàsics sobre les categories gramaticals i regles d'ortografia per afavorir la comunicació.
9.2.3	Revisar els textos tant propis com aliens, mitjançant la comparació de paraules.
9.2.4	Progressar, de manera autònoma, en la mobilització d'estratègies senzilles tant individuals com grupals, de planificació, redacció, revisió i edició de textos.
10.1.3	Rebutjar usos lingüístics discriminatoris i abusos de poder a partir d'una reflexió tant individual com acompanyada.

Taula 4 Criteris avaluables de l'avaluació de final d'etapa a 6è d'EP en la competència de comunicació lingüística en llengua castellana.

Sabers avaluables

A.2.1.1	Actitud respectuosa i empàtica cap a les varietats dialectals de la llengua castellana.
A.2.1.2	Identificació de prejudicis i estereotips lingüístics.
A.3.1.2	Identificació de prejudicis i estereotips lingüístics.
A.4.1.1	Ús d'un llenguatge, tant verbal com no verbal, respectuós amb les diferències i amb perspectiva de gènere.
B.1.1.5	Capacitat d'emetre els missatges amb claredat, persuasió i respecte, considerant els efectes de la intenció sobre la recepció del missatge.
B.1.1.6	Selecció dels diferents canals de comunicació per fer arribar el missatge de manera més efectiva.
B.1.1.7	Els diferents registres del llenguatge (formals o informals) en funció de la situació comunicativa, els participants i la intenció del missatge, per tal d'adequar el discurs a cada context.
B.2.1.1	La narració, la descripció, el diàleg. Producció autònoma, anàlisi crítica.
B.2.2.1	Coneixement i utilització de les estratègies i normes bàsiques en la producció de texts: planificació (concreció de la intenció comunicativa i del destinatari, del tipus de text, de l'organització del contingut, etc.), redacció de l'esborrany, avaluació i revisió del text per millorar-lo amb l'ajuda del docent i els companys (reescriptura).
B.2.3.1	Producció de textos tenint cura de les característiques formals d'estructura i contingut de les diferents tipologies textuals.
B.2.3.2	Els riscos de les xarxes socials (desinformació, privacitat i la seguretat en línia). Ús segur i responsable.
B.3.2.1	Comprensió de textos inferencials, deduint la informació implícita.
B.3.2.2	Comprensió i valoració dels diferents tipus de texts orals de la vida quotidiana, captant-ne el sentit global i la idea principal i secundàries.
B.3.2.3	Comprensió i expressió del llenguatge verbal i no verbal.
B.3.2.4	Diferents registres lingüístics. Identificació i adequació a la intencionalitat comunicativa. Característiques i ús.

B.3.2.5	Resposta a preguntes sobre informació explícita i inferencial del text.
B.3.2.6	Detecció de la comunicació verbal i no verbal de la igualtat entre homes i dones.
B.3.2.7	Ús d'un llenguatge respectuós amb les diferències i amb perspectiva de gènere, tant verbal com no verbal, de manera progressivament autònoma.
B.3.3.3	Consideració i comprensió per les diferències, sentiments, experiències, idees, opinions i coneixements dels altres.
B.3.3.5	Exposició clara i amb un discurs organitzat, coherent i adequat al context.
B.3.4.1	Lectura comprensiva.
B.3.4.2	La lectura autònoma, reflexiva i comprensiva. Lectura silenciosa per a la millora de la concentració, l'atenció i la comprensió dels textos.
B.3.4.3	Lectura de textos presentats en qualsevol suport, mostrant interès i gust.
B.3.4.5	Estratègies per comprendre textos escrits: elaboració i comprovació d'hipòtesis, inferències d'informació sobre el text a partir dels coneixements i experiències previs, consulta del diccionari, resum de les idees bàsiques o dels aspectes més destacats, etc.
B.3.4.6	Els sentits figurats i dels significats no explícits als textos.
B.3.4.8	Identificació d'esquemes, taules, mapes conceptuals i altres il·lustracions.
B.3.4.11	El llenguatge discriminatori vers el llenguatge inclusiu, respectuós i empàtic.
B.3.5.1	Producció de textos escrits propis de la vida fora de l'aula per comunicar coneixements, experiències i necessitats.
B.3.5.2	Textos emprant el llenguatge amb intenció informativa: cartells, anuncis, petits còmics. Elaboració de manera progressivament autònoma.
B.3.5.4	Presentació acurada i aplicació de les normes ortogràfiques bàsiques de les produccions escrites en qualsevol suport.
B.3.6.5	La fiabilitat de les fonts d'informació. Comparació de la informació donada des de diferents fonts.
C.1.1.1	Lectura personal, silenciosa, en veu alta, guiada i expressiva, de diferents tipus de text i en qualsevol suport, mostrant interès i gust per la lectura.
C.1.2.1	Anàlisi conjunt dels elements literaris: Identificació dels elements clau de l'obra (personatges, tema, espai, argument...).

C.1.4.1	Interpretació i anàlisi crítica dels components clau d'un llibre.
C.1.5.1	Aplicació de les estratègies de comprensió lectora: predicció, inferència i identificació de la idea principal per comprendre millor els textos literaris.
C.1.5.2	Reflexió personal sobre el text: formulació de preguntes, identificació del significat de les paraules o frases desconegudes, expressió d'opinions personals sobre els personatges i l'argument..., entre d'altres.
C.1.6.1	Escolta, lectura i anàlisi de textos literaris propis de la tradició literària popular oral en castellà (llegendes, romanços, coples, cançons populars, endevinalles, refranys, poemes, contes tradicionals, etc.) adequats als seus interessos i motivacions.
C.1.6.2	Maneig, escolta, lectura, comprensió i interpretació de textos propers als seus interessos (cultura popular, cançons, etc.).
C.1.7.1	Relació i connexió dels diferents textos literaris amb diferents manifestacions culturals i artístiques.
D.1.1	Identificació del temps, mode, persona, nombre i conjugació dels verbs.
D.1.2	Transformació d'enunciats (substitucions, canvi d'ordre, manipulació).
D.1.3	Creació de generalitzacions sobre aspectes lingüístics elementals (gènere, nombre i persona), mantenint especial atenció a les relacions que s'estableixen entre substantius, adjectius i verbs.
D.1.4	Identificació dels constituents fonamentals de l'oració.
D.1.5	Ús adequat de les diferents categories gramaticals.
D.1.6	Identificació i relació entre paraules agudes, planes i esdrúixoles.
D.1.7	Reconeixement de les diferents categories gramaticals o lèxiques i del seu ús (substantius, verbs, adjectius, preposicions, adverbis, pronoms i articles).
D.1.8	Establiment de relacions entre paraules de la mateixa família lèxica o semàntica.
D.3.1	Comprensió i identificació, entre d'altres, de les relacions semàntiques següents: sinonímia, antonímia, polisèmia, camps semàntics o famílies de paraules.
D.3.2	Utilització de prefixos i sufixos en la creació de paraules.
D.4.1	Identificació de les modalitats oracionals i la intenció comunicativa.
D.4.2	Anàlisi de la relació entre la modalitat oracional i la intencionalitat comunicativa.

D.5.1	Utilització dels mecanismes i els recursos lingüístics bàsics per organitzar el text amb coherència i cohesió.
D.5.2	Adquisició de mecanismes de coherència i cohesió elementals, prestant especial atenció a lesrepeticions i sinònims, ordre de les oracions iparàgrafs, als connectors i les substitucions de pronoms.
D.6.2	Aplicació de les observacions fetes per formular regles generals sobre quan utilitzar l'accent gràfic en les paraules analitzant exemples.
D.7.1	Ús de les regles bàsiques d'ortografia i puntuació: apòstrof, contraccions. El punt, el punt i coma, la coma, els dos punts, els punts suspensius, el guionet i la dièresi. Diftongs i hiats.
D.7.2	Normes d'accentuació.

Taula 5 Sabers avaluables de l'avaluació de final d'etapa a 6è d'EP en la competència de comunicació lingüística en llengua castellana.

Estímuls i ítems

Per dur a terme aquesta avaluació s'ha d'emprar proves en les quals es combinin diferents formats d'ítems per configurar les unitats d'avaluació. Un ítem és una pregunta relacionada amb l'estímul de la unitat d'avaluació.

Es tracta de proves constituïdes a partir de casos que serveixen com a base per a la interrogació i que, en la mesura del possible, remeten a situacions similars a les quals l'alumnat pot trobar en la seva vida personal o social.

Les respostes dels ítems han de ser independents entre sí, no poden establir cap mena de relació que dificulti o faciliti la tria de la resposta.

A cada unitat d'avaluació es presenta una situació o cas mitjançant un estímul a partir del qual es planteja un conjunt de qüestions que s'enquadren en algun dels següents formats:

Ítems de resposta tancada

Els ítems de resposta tancada són aquells que no requereixen d'una elaboració o construcció per part de la persona que du a terme la prova, sinó que solament precisen que aquesta seleccioni una opció d'entre diverses ofertes, relacioni diferents possibilitats, ordeni certes opcions, etc. Per la seva alta objectivitat en la codificació, aquests ítems són els més emprats en les proves d'avaluació externa si bé, per si sols, no poden avaluar certs processos cognitius, per la qual cosa s'ha de buscar una presència equilibrada dels diferents tipus d'ítems en les proves de nivell competencial. En general, les respostes a aquests ítems es consideraran solament com a correctes o incorrectes, encara que també és possible contemplar, en una escala de resposta graduada, opcions de resposta parcialment correcta. Aquesta tipologia d'ítem es desglossa en la classificació següent.

a. **D'opció múltiple (TOM)**: es presenta un enunciat amb diverses alternatives de les quals només una és correcta.

1. El **texto** que acabas de escuchar es:
(*Marca la opción correcta.*)

- ☐ A. un cuento.
- ☐ B. una entrevista.
- ☐ C. una información.
- ☐ D. un diálogo.

Il·lustració 1 Exemple d'ítem de resposta tancada d'opció múltiple.
Font: prova de comunicació lingüística en llengua castellana de l'avaluació diagnòstica de 4t d'EP (IAQSE 2023-2024)

b. **D'opció múltiple complexa**: poden tenir els plantejaments següents:
   i. conjunt d'afirmacions amb **resposta dicotòmica (TOMC1)**, és a dir, a cadascuna de les quals ha de respondre's triant entre dues alternatives: vertader/fals, sí/no, causa/conseqüència, etc. És important que cadascuna de les afirmacions plantejades necessiti, per a la seva resolució, un raonament independent del requerit per a les altres, ja que d'una altra manera les respostes estarien relacionades entre si.

16. Contesta **VERDADERO** (V) o **FALSO** (F) a las siguientes afirmaciones.

	V	F
A. Este texto pretende entretener.		
B. Este texto pretende informar.		
C. Este texto pretende ser cantado.		
D. Este texto pretende reproducir una conversación.		

Il·lustració 2 Exemple d'ítem de resposta tancada d'opció múltiple complexa amb resposta dicotòmica
Font: prova de comunicació lingüística en llengua castellana de l'avaluació diagnòstica de 4t d'EP (IAQSE 2023-2024)

   ii. conjunt d'afirmacions, cadascuna d'elles d'elecció múltiple amb **respostes no dicotòmiques (TOMC2)**,

32. Selecciona la **opción** correcta.

Este texto pertenece a la modalidad textual 1 porque 2

1	2
A. narrativa	**A.** el emisor está presente explícitamente en el texto, mediante recursos lingüísticos.
B. expositiva	**B.** el emisor opina sobre unos hechos, en base a sus conocimientos.
C. argumentativa	**C.** el emisor proporciona una información objetiva sobre un tema, recurriendo a fuentes fiables.

Il·lustració 3Exemple d'ítem de resposta tancada d'opció múltiple complexa amb resposta no dicotòmica
Font: prova de comunicació lingüística en llengua castellana de l'avaluació diagnòstica de 2n d'ESO (IAQSE 2023-2024)

iii. d'**opció múltiple amb diverses opcions correctes (TOMC3)**. Són ítems amb sis opcions en els quals diverses de les opcions presentades són correctes.

On pots cercar **informació** sobre els **deserts**?

Marca les **opcions** correctes.

A...

- ○ A. ...una enciclopèdia infantil.
- ○ B. ...una cançó sobre la calor del desert.
- ○ C. ...una pel·lícula de ficció sobre camells al desert.
- ○ D. ...un conte de fantasia sobre un camell que parla.
- ○ E. ...un videojoc d'aventures ambientat en un desert.
- ○ F. ...un llibre de coneixements del medi de la biblioteca d'aula.

Il·lustració 4 Exemple d'ítem de resposta tancada d'opció múltiple complexa amb resposta no dicotòmica
Font: exemple generat per l'IAQSE (2025)

c. **D'aparellament o relació (TA)**: en aquests ítems l'alumne o alumna avaluat o avaluada ha d'aparellar els elements presentats en dos o més conjunts d'informació segons la relació existent entre ells. També es classificarien dins d'aquest tipus de preguntes aquelles consistents a emplenar buits sempre que es proporcioni un llistat de termes o elements entre els quals calgui seleccionar. Per relacionar els diferents elements es poden usar fletxes, nombres, lletres, etc.

14. En este texto los objetos cobran vida, es un hecho que aparece a menudo en la literatura. Relaciona estas **expresiones** con el **objeto** que las dice.
(*Únelas con una flecha.*)

1. «No, mi Reina. La más hermosa es ahora Blancanieves».
2. «Yo os pongo a cada uno en una casa, porque esa es mi misión».
3. «Solo tengo una caja de cartón donde somos veinticinco ».
4. «Al amo le gustaría que cenaras con él».

A. Sombrero seleccionador (*Harry Potter*, J. K. Rowling)

B. Soldadito (*El Soldadito de plomo*, H. C. Andersen)

C. Dindón (mayordomo de *La Bella y la Bestia,* adaptación de Disney)

D. Espejo mágico (*Blancanieves*, Hermanos Grimm)

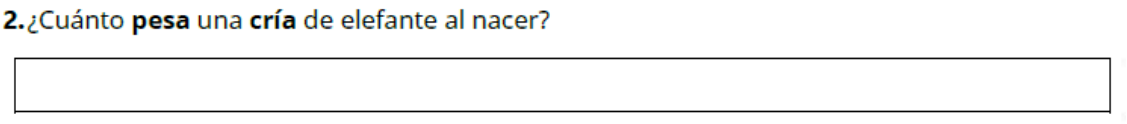

Il·lustració 5 Exemple d'ítem de resposta tancada aparellament o relació
Font: prova de comunicació lingüística en llengua castellana de l'avaluació diagnòstica de 4t d'EP (IAQSE 2023-2024)

Semiconstruïda

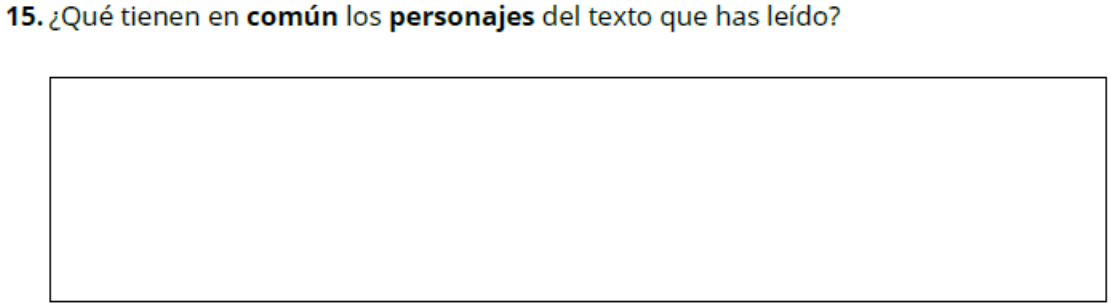
Exigeixen el desenvolupament de procediments i l'obtenció de resultats, és a dir, l'elaboració d'una resposta per part de la persona avaluada. En general, sol·liciten una breu construcció, per exemple, un nombre que doni resposta a un problema matemàtic o una paraula que completi una frase, o bé que la persona avaluada respongui a alguna qüestió recordant algun coneixement adquirit. Es classificaran en aquesta categoria les preguntes sempre que no es proporcioni un llistat de possibles respostes. Es poden establir diferents nivells de correcció en la resposta. Presenten la classificació següent.

d. **Semiconstruïda amb resposta única inequívoca (SU)**: la persona avaluada ha d'emplenar un o diversos espais en blanc (*gaps*, segons l'expressió anglesa) amb la informació disponible al propi enunciat o en algun estímul al qual s'associï. Ha d'assenyalar-se que, encara que en principi, en redactar la pregunta, pugui pensar-se que la resposta és única, en els estudis pilot sol comprovar-se que hi ha moltes formes d'expressar aquesta resposta. Per això, a la fitxa de codificació ha de tenir-se en compte l'indicador d'assoliment que l'ítem persegueix avaluar; en general, no es penalitzarà per faltes d'ortografia, lletra poc clara, escriptura en majúscules o minúscules o amb xifres o lletres, per exemple. Si alguna d'aquestes circumstàncies es valora negativament s'haurà d'indicar clarament a l'enunciat el que es pretén que la persona avaluada faci, amb indicacions del tipus: «escriu amb xifres». També, pot incloure's un exemple orientatiu que guiï a la persona avaluada en el format de resposta que es persegueix.

Il·lustració 6 Exemple d'ítem de resposta semiconstruïda amb resposta única inequívoca
Font: prova de comunicació lingüística en llengua castellana de l'avaluació diagnòstica de 4t d'EP (IAQSE 2023-2024)

e. **Resposta semiconstruïda amb diverses respostes possibles (SD)**: en aquest tipus de preguntes hi ha nombroses possibilitats de resposta, totes correctes, i que no només es diferencien en la manera de registrar-les (majúscules o minúscules, xifres o lletres...). Per exemple, s'inclourien en aquest grup de preguntes les que demanen que s'indiquin dos adjectius que apareixen en un text (si n'hi figuren més de dos) o que se citin dues obres d'un autor, per exemple.

Il·lustració 7 Exemple d'ítem de resposta semiconstruïda amb resposta única inequívoca
Font: prova de comunicació lingüística en llengua castellana de l'avaluació diagnòstica de 4t d'EP (IAQSE 2023-2024)

2. **Resposta oberta o construïda (O)**: exigeixen construcció per part de la persona avaluada i, per tant, necessiten un corrector o correctora que revisi el procediment dut a terme per aconseguir la resposta, compari aquest procés amb els exemples recollits en la guia de codificació i decideixi quina codificació li correspon. Aquest tipus de preguntes resulta particularment important per valorar el procés de reflexió de l'alumnat. Dins d'aquest tipus s'engloben les produccions escrites o les respostes que exigeixen el desenvolupament de procediments i l'obtenció de resultats, entre altres. S'inclouen també entre els ítems de resposta construïda aquells en els quals existeix la necessitat d'aconseguir un resultat únic, encara que per arribar a aquest puguin descriure's diferents procediments o mètodes. Aquest seria el cas, per exemple, d'un problema de matemàtiques en el qual puguin dur-se a terme diferents procediments per obtenir un mateix resultat. Quan es codifiquen aquest tipus de preguntes han de valorar-se, per tant, procediment i resultat, la qual cosa possibilita l'establiment de diferents nivells de correcció en la resposta, en funció del grau de desenvolupament competencial evidenciat.

Il·lustració 8 Exemple d'ítem de resposta oberta o construïda
Font: prova de comunicació lingüística en llengua castellana de l'avaluació diagnòstica de 4t d'EP (IAQSE 2023-2024)

L'experiència d'avaluació, tant en l'àmbit nacional com en l'internacional, fa aconsellable que les proves presentin ítems de diversos tipus, combinant els de resposta tancada amb els de resposta oberta i semiconstruïda. Per tant, a manera orientativa, es proposa que l'avaluació de cada competència els percentatges de cada tipus de preguntes s'ajustin aproximadament a la distribució següent:

- 40 % (com a mínim) de preguntes tancades o semiconstruïdes (els 4 formats) i
- 10 % (com a mínim) de preguntes obertes.

Quant al nombre d'ítems proposats, en general els ítems han d'anar agrupats en unitats d'avaluació, amb un estímul i diversos ítems associats que en depenguin, encara que independents entre si. Excepcionalment, també poden proposar-se ítems que no s'agrupin en unitats. Per a l'avaluació de les competències específiques de cada àrea o matèria el nombre d'unitats d'avaluació i d'ítems s'ha d'ajustar al temps previst per a la prova. El nombre d'ítems que contingui la prova ha de ser suficient per mesurar diferents nivells de desenvolupament competencial de l'alumnat.

Dimensions de la competència

Situacions de comunicació: la competència en el seu context

Els elements del currículum al·ludeixen repetides vegades al caràcter situacional de la comunicació humana i, en conseqüència, al seu determinat component contextualizador. De tots els tipus de context o situacions, s'ha entès en aquest marc que, en relació amb primària i secundària, existeixen dues situacions fonamentals en les quals l'alumnat es comunica durant l'ensenyament obligatori, sigui de manera oral o escrita:

1. la **situació informativa**, en la qual aquest s'apropa a un text o l'utilitza per conèixer o transmetre de manera objectiva dades, xifres, conceptes o idees de qualsevol tema o àmbit;
2. i la **situació literària**, aquella en què ho fa, de manera subjectiva, per gaudir d'un missatge real, fictici o estètic sobre qualsevol tema o àmbit.

Entorn d'aquestes dues situacions, s'agrupen tant els textos produïts per l'alumnat durant la prova d'avaluació, com els que es presenten en els estímuls associats als ítems. Ambdues situacions tindran un pes determinat en les matrius d'especificació, per la qual cosa juguen un paper principal en el disseny de les unitats d'avaluació. Així mateix, dins d'aquestes dues situacions generals els textos connectaran amb els **àmbits** més propers a l'alumnat: **personal**, **social** i **escolar**.

Destreses

És habitual que, per mesurar la competència lingüística de l'alumnat, es tinguin en compte quatre destreses: comprensió i expressió en la seva manifestació oral i escrita. Tot i això, el Marc general de les avaluacions del sistema educatiu contempla quatre supòsits d'aplicació. El primer inclou l'avaluació de les quatre destreses (comprensió oral, comprensió escrita i expressió escrita); el segon, l'avaluació de tres destreses (comprensió oral, comprensió escrita i expressió escrita); el tercer, l'avaluació també de tres destreses (comprensió oral, comprensió escrita i expressió oral) i, en darrer lloc, el quart supòsit avaluaria només dues destreses (la comprensió oral i la comprensió escrita).

En aquest marc es contempla l'avaluació a partir del segon supòsit:

Àrea de la comprensió	Àrea de l'expressió
Oral	Escrita
Escrita	

Taula 6 Destreses avaluades

En les proves dissenyades per a educació primària els estímuls i els ítems han de tenir un fort component de guia per a l'alumnat (instruccions específiques per resoldre una tasca, consells de redacció, recordatoris d'ortografia, aclariments de termes, exemples, etc.).

Aquestes destreses han d'acotar els àmbits de producció i recepció que són d'objecte d'avaluació.

Processos cognitius: comprensió oral i escita

Per a la comprensió oral i escrita s'han descrit els **processos cognitius** bàsics en els quals se centra l'avaluació, concebuts com les operacions intel·lectuals que l'alumnat activa davant d'un estímul donat i que provoquen un conjunt d'accions encaminades a una finalitat comuna, resoldre una tasca contextualitzada oferta en una situació de caràcter informatiu o literari. Aquests processos s'han obtingut, com s'ha indicat a l'apartat anterior, a partir de la prova de les competències específiques de final de segon cicle de primària. En la taula següent s'identifiquen ordenats de menor a major complexitat:

Àrea de la comprensió	
Processos cognitius	Accions associades als processos cognitius
Localitzar i obtenir informació (LOI)	Localitzar Reconèixer Identificar
Realitzar inferències directes (RID)	Seleccionar Relacionar Inferir
Integrar i interpretar idees i informacions (III)	Contrastar Deduir Interpretar
Reflexionar i valorar continguts i informacions (RVCI)	Avaluar Valorar Reflexionar

Taula 7 Processos cognitius i accions que s'hi relacionen

Amb la finalitat de precisar en quines accions concretes es poden observar aquests processos cognitius, a la Taula 5 s'ofereix una descripció que pot ajudar a comprendre què esperem que l'alumnat faci en cada nivell cognitiu en resoldre la tasca que se li proposa, a través de l'estímul i els ítems.

Processos cognitius	**Descripció**
Localitzar i obtenir informació (LOI)	En aquest primer nivell cognitiu, es tracta de reconèixer conceptes o definicions explícites a partir d'una informació donada, amb la finalitat d'obtenir una o més dades concretes. Aquests processos suposen, entre altres accions, localitzar diferents idees manifestades en el text, relatives als elements

	que en formen part (espai, temps, personatges, accions, ambients, descripcions...), identificar dades d'un gràfic, taula o mapa que aparegui de manera independent, o ben combinats amb un missatge verbal, o reconèixer el caràcter discriminatori que apareix de forma expressa en un text.
Realitzar inferències directes (RID)	En aquest nivell dels processos cognitius, l'alumnat és capaç de realitzar inferències directes d'informacions senzilles, comprenent, seleccionant o relacionant dues o més idees, o fragments d'informació, a partir de les dades contingudes en el text de forma explícita. Les inferències en aquest nivell parteixen de l'establiment de vincles en diferents àmbits, com les relacions de causalitat, els motius del comportament d'un o diversos personatges, o les relacions entre aquests, així com la connexió entre la literatura i altres manifestacions artístiques. Igualment, l'alumnat pot inferir, en un text dinàmic, quin enllaç o pàgina web és la correcta per aconseguir un fi determinat. També la selecció de textos literaris, en funció dels seus temes o aspectes bàsics, se situa en aquest nivell.
Integrar i interpretar idees i informacions (III)	Per poder integrar i interpretar idees i informacions, en aquest nivell s'ha d'extreure la informació implícita del text, realitzant deduccions, ja sigui en relació amb la seva finalitat o amb les seves idees principals o secundàries. En aquest tercer nivell és possible interpretar paraules, enunciats i textos des d'un punt de vista metalingüístic. Així mateix, s'hi pot activar la capacitat d'interpretar el llenguatge figurat. Els aspectes verbals i no verbals dels textos i la informació i dades rellevants dels mateixos completen aquest nivell de processos cognitius.
Reflexionar i valorar continguts i informacions (RVCI)	Aquest últim nivell és el més complex. Aquest procés cognitiu pressuposa els nivells anteriors referint-se a accions com les següents: reflexionar sobre diferents aspectes del llenguatge i dels texts; sobre qüestions vinculades amb les actituds (ús discriminatori i d'abús de poder del llenguatge, perspectiva de gènere, ciutadania global o interculturalitat). Valorar qüestions relacionades amb el llenguatge figurat, la idoneïtat de components del text, com el títol, o la capacitat de persuasió d'un argument se situen també en aquest procés cognitiu. Finalment, l'alumnat que es trobi en aquest nivell podrà avaluar una situació o fet, recorrent als coneixements, idees, experiències o actituds generades des del propi marc de referència conceptual, amb la finalitat de donar una opinió o establir un judici.

Taula 8 Descripció dels processos cognitius

Per a cadascun dels processos s'han redactat indicadors d'assoliment. Aquests són la concreció del procés cognitiu, vinculat a una acció contextualitzada, que permet l'avaluació de la competència.

Processos cognitius	Indicadors d'assoliment	
Localitzar i obtenir informació	**1.1**	Localitza informació específica del text.
	1.2	Reconeix els elements de la situació de comunicació.
	1.3	Reconeix les idees principals i secundàries del text.
	1.4	Reconeix el registre de textos senzills.
	1.5	Reconeix el vocabulari emprat en el text.
	1.6	Identifica el tema del text.
	1.7	Identifica usos inclusius o discriminatoris evidents formulats a través del llenguatge.
Realitzar inferències directes	**2.1.**	Selecciona el títol adequat per al tema.
	2.2.	Selecciona una font adequada, analògica o digital, per resoldre una tasca.
	2.3	Relaciona la informació bàsica de textos diferents.
	2.4	Relaciona aspectes bàsics dels textos amb altres manifestacions artístiques o culturals.
	2.5	Relaciona les llengües oficials per millorar la comprensió.
	2.6	Infereix les seqüències o l'estructura del text.
	2.7	Infereix la finalitat del text.
	2.8	Fa inferències bàsiques sobre el contingut d'un text o de textos de fonts diverses.
	2.9	Fa hipòtesis bàsiques sobre el contingut del text.
Integrar i interpretar idees i informacions	**3.1**	Contrasta informació procedent de dos o més fonts.
	3.2	Dedueix el tipus, l'àmbit d'ús i el gènere del text.
	3.3	Dedueix el context en què se situa el text.
	3.4	Dedueix la fiabilitat del text en diferents suports.
	3.5	Interpreta el contingut del text d'acord amb els propis coneixements.
	3.6	Interpreta argumentacions d'un o diversos textos.
	3.7	Interpreta recursos estilístics de contingut (comparació, hipèrbole, contrast, metàfora, etc.).
	3.8	Interpreta elements no verbals.
	3.9	Interpreta recursos estilístics de la forma del text (onomatopeia, repeticions, etc.).

	3.10	Interpreta la riquesa cultural balear i universal a través de diverses manifestacions artístiques o culturals.
Reflexionar i valorar continguts i informacions	**4.1.**	Avalua la fiabilitat d'un text en funció del propòsit o la font.
	4.2.	Valora un text d'acord amb paràmetres objectius relacionats amb els continguts lingüístics.
	4.3.	Valora les llengües oficials.
	4.4.	Valora la diversitat lingüística i multicultural de l'entorn.
	4.5	Reflexiona sobre aspectes lingüístics.

Taula 9 Processos cognitius relacionats amb els indicadors d'assoliment

Propietats textuals

Els processos cognitius, i els indicadors que s'hi associen, són vàlids per avaluar la consecució dels objectius competencials de l'àrea de comprensió (oral i escrita). No obstant això, en aquest marc s'estima diferent el procediment que s'ha d'emprar en el cas de les destreses d'expressió, que no s'avaluaran a partir dels processos cognitius. Aquests, en les destreses de comprensió, es poden identificar dins de l'estímul, almenys fins a un punt acceptable per a la seva avaluació amb un disseny adequat dels ítems que s'hi associen. No obstant això, en les destreses d'expressió és necessari avaluar el producte final: el text. Això suposa que, perquè l'avaluació sigui fiable, les preguntes es facin, preferiblement, de forma oberta. L'objectiu és obtenir una producció suficient de l'alumnat, a qui se li han de plantejar estímuls guiats que s'ajustin als contextos i a les situacions comunicatives significatives, de manera que aquestes produccions resultin el més competencials possible.

Per tant, i partint de la base que els processos cognitius estan implícits en la creació del text (lloc que es pressuposen davant la tasca de producció), s'han de valorar únicament les propietats textuals. Aquestes juguen un paper fonamental i es revelen en l'expressió com a indicadors vàlids que permeten avaluar, de forma eficaç, la competència de l'alumnat. En conseqüència, en aquest marc ens hem basat en les tres propietats generalment acceptades que tot text ben conformat ha de tenir.

- En primer lloc, la **coherència**, entesa com a unitat temàtica, d'organització i de contingut d'un text, que es manifesta en la relació lògica que guarden els enunciats entre ells i amb el tema. Aquesta propietat suposa que les idees presents en el text guardin relació i siguin rellevants pel que fa al tema. De forma simultània, la producció ha d'incloure idees noves que s'hi introdueixin de manera progressiva per ampliar la informació requerida.

Finalment, perquè el text sigui coherent, aquestes idees han de presentar-se de forma ordenada i clara pel que fa al contingut.

- En segon lloc, la **cohesió**, entesa com a connexió formal que es dona entre les parts del text mitjançant mecanismes lexicosemàntics i morfosintàctics. Suposa, per tant, que els enunciats que conformen el text estiguin correctament enllaçats, mitjançant la utilització de connectors quan sigui necessari. La unitat textual també es manifesta a través de la utilització de camps semàntics relacionats fonamentalment amb el tema del text i que posin de manifest cert domini lèxic. Finalment, aquesta propietat també es manifesta quan en la producció s'utilitzen recursos per evitar repeticions innecessàries. Aquests poden ser de naturalesa semàntica, com l'ús de sinònims i hiperònims, o bé gramatical, a través de la utilització de paraules amb identitat referencial, com els pronoms o adverbis, entre d'altres.
- L'**adequació** és la tercera propietat i suposa l'adaptació del text al context en el qual es produeix, de manera que sigui apropiat a la seva finalitat i a la situació comunicativa. En aquest marc es valora l'adequació en dos sentits. D'una banda, l'adaptació de la producció al context en el qual s'inscriu, en relació amb les indicacions proporcionades a l'estímul. Per a això, s'ha de valorar l'ús del registre, que es manifesta fonamentalment en l'ús de certes expressions i lèxic apropiat. D'altra banda, també s'avaluarà l'adequació del text a les normes gramaticals i ortogràfiques (aquestes últimes en l'expressió escrita), i es requerirà que les compleixi en funció del nivell educatiu avaluat.

Aquestes tres propietats, no obstant això, no han de tenir el mateix pes a primària que a secundària dins d'aquest marc. La cohesió, tal com s'ha definit més amunt, és una propietat que només de manera molt elemental apareix reflectida en els textos produïts per l'alumnat que finalitza segon cicle de primària. Desenvolupar un nombre alt de rúbriques orientades a mesurar aquesta propietat textual sembla excessiu en el cas de primària, sobretot si es té en compte que aquestes rúbriques podrien dedicar-se a mesurar les altres dues destreses, més rellevants en aquesta etapa. En conseqüència, en aquest marc s'ha optat no només per desenvolupar rúbriques específiques per a cada curs avaluat, sinó per **incloure**, en el cas de la prova de primària, **la *cohesió* en la propietat textual *coherència***, dedicant a la primera un nombre menor d'indicadors. Per adaptar l'avaluació d'aquesta destresa al currículum nou s'ha afegit l'avaluació de la **planificació** com a una propietat més

Per avaluar les destreses d'expressió partim, doncs, de produccions obertes en les quals s'avaluarà la presència de les propietats textuals anteriorment citades. No obstant això, perquè l'avaluació sigui més objectiva i precisa, és aconsellable adaptar la rúbrica als estímuls i tasques concretes que formin part de cada prova, sense perdre de vista que les situacions proporcionades per a l'expressió poden

contextualitzar-se per avaluar la creació de textos d'intenció literària, la gestió dialogada de conflictes o la comunicació d'una informació, entre d'altres.

Rúbrica d'avaluació de l'expressió escrita

Rúbrica d'expressió escrita de l'àrea d'expressió 6èEP		
Indicador	**Codi**	
	1	**0**
Coherència		
Unitat temàtica	El tema del text és clar.	No es pot identificar el tema del text.
Ordenació de les idees	Les idees estan ordenades i la informació progressa correctament.	Les idees no estan ordenades o la informació no progressa correctament.
Riquesa lèxica	Utilitza un vocabulari adequat al nivell.	No utilitza un vocabulari adequat al nivell.
Cohesió		
Marcadors del discurs	Usa adequadament els connectors.	No usa adequadament els connectors.
Repeticions	Evita repeticions.	No evita repeticions.
Morfosintaxi (construcció de les oracions, concordança, temps verbals, pronoms).	No hi ha errors morfosintàctics o els que hi ha no difculten la comprensió del text.	Hi ha errors morfosintàctics que dificulten la comprensió del text.
Puntuació	Aplica correctament els signes de puntuació.	No aplica correctament els signes de puntuació.
Adequació i presentació		
Situació comunicativa	S'adequa a la situació comunicativa (enunciat i extensió).	No s'adequa a la situació comunicativa (enunciat i/o extensió).
Ortografia •Accentuació i dièresi •Majúscules i minúscules •br/bl •Plurals acabats en -es •ca/que/qui/co/cu i ga/gue/gui/go/gu •ri ss entre vocals •Apòstrof, d', l' (sense excepcions) i contraccions (del, pel, al) •Pretèrit perfet acabat en -ava •Infinitius acabats en -r •Dígrafs gu/ig/ix/tg/tj/qu/rr/ss •Diferència em/hem/amb •Apòstrof en la combinació dels pronoms febles més habituals •Guionet en la combinació de pronoms febles •ç/ss/s •Ús de l·l en paraules habituals •Excepcions d'ús de la j en paraules habituals com: jersei, subjecte, projecte, etc.	Comet fins a 2 errors.	Comet més de 2 errors.
Presentació	Aplica les normes bàsiques de presentació establertes: respecta els marges, organització espacial damunt el paper, netedat, cal·ligrafia adequada, separació entre paràgrafs i interlineat adequat.	No aplica alguna de les normes bàsiques de presentació establertes: respecta els marges, organització espacial damunt el paper, netedat, cal·ligrafia adequada, separació entre paràgrafs i interlineat adequat.
Planificació		
Procés de redacció	Elabora una planificació del text (pluja d'idees, ordre de la informació, esquema, etc.)	No elabora una planificació del text o fa un esborrany.

Il·lustració 9 Rúbrica d'avaluació de l'expressió escrita

Consideracions sobre la rúbrica d'expressió escrita

Com s'ha indicat ja en aquest document, l'elecció dels estímuls condicionarà la dificultat de la prova. Per a l'expressió escrita es poden considerar diferents tipologies textuals, o sol·licitar l'elaboració de texts amb intenció literària i consciència d'estil, a partir de la lectura d'obres o fragments significatius en els quals s'emprin les convencions formals dels diversos gèneres.

Pel que fa a la codificació, perquè la tasca sigui efectivament codificada, haurà de complir els requisits i indicacions que s'hi demanin. En cas contrari, serà exclosa del procés d'avaluació. Per exemple, si la tasca indica que han d'escriure's consells per respectar el medi ambient, no es codificarà un text narratiu que parli sobre animals prehistòrics. Els errors gramaticals o faltes ortogràfiques que siguin iguals i es repeteixin es computaran com una sola falta o error.

Finalment, en les proves d'expressió escrita es requerirà que les produccions tinguin un mínim de paraules, amb la finalitat que es pugui avaluar amb fiabilitat aquesta destresa. El nombre de paraules suggerit és d'unes 50.

Matrius d'especificació

Les matrius d'especificació mostren els percentatges d'avaluació de les destreses.

Avaluació de les destreses CO, CE i EE			
	Oral	**Escrita**	**Total**
Comprensió	25 %	45 %	70 %
Expressió	0	30 %	30 %
Total	25 %	75 %	100 %

Taula 10 Avaluació de les tres destreses

Processos cognitius. Comprensió oral						
Situació	**Localitzar i obtenir informació**	**Realitzar inferències directes**	**Integrar i interpretar idees i informacions**	**Reflexionar i valorar continguts i informacions**	**Total de les situacions a la destresa**	**Percentatge total de la prova**
Literària	5 %	15 %	15 %	5 %	40 %	25 %
Informativa	10 %	20 %	20 %	10 %	60 %	
Total dels processos a la destresa	15 %	35 %	35 %	15 %	100 %	

Taula 11 Avaluació dels processos cognitius de la comprensió oral 4t EP

Processos cognitius. Comprensió escrita						
Situació	**Localitzar i obtenir informació**	**Realitzar inferències directes**	**Integrar i interpretar idees i informacions**	**Reflexionar i valorar continguts i informacions**	**Total de les situacions a la destresa**	**Percentatge total de la prova**
Literària	5 %	15 %	15 %	5 %	40 %	45 %
Informativa	10 %	20 %	20 %	10 %	60 %	
Total dels processos a la destresa	15 %	35 %	35 %	15 %	100 %	

Taula 12 Avaluació dels processos cognitius de la comprensió escrita 6èEP

Propietats textuals. Expressió escrita				
Situació	**Coherència**	**Adequació i presentació**	**Total dels situacions a la destresa**	**Percentatge total de la prova**
Literària	40 %	10 %	50 %	30 %
Informativa	40 %	10 %	50 %	
Total dels processos a la destresa	80 %	20 %	100 %	

Taula 13 Avaluació de les propietats textuals de l'expressió escrita 4tEP

L'adaptació dels percentatges proposats amb la distribució dels processos cognitius dona com a resultat la matriu d'ítems següent:

	Procés cognitiu	**Accions**	**CO**	**%**	**CE**	**%**
Ítems	Localitzar i obtenir informació	Localitzar	3	50	1	
		Reconèixer	1		4	
		Identificar	1		2	
	Realitzar inferències directes	Seleccionar		30	2	
		Relacionar	1		3	
		Inferir	2		4	
	Integrar i interpretar idees i informacions	Contrastar		10	2	
		Deduir			3	
		Interpretar	1		5	
	Reflexionar i valorar continguts i informacions	Avaluar		10	1	
		Valorar	1		2	
		Reflexionar			1	
	Total per dimensions		10	100	30	0
	Total					**40**

Taula 14 Distribució de les accions avaluables d'acord amb els percentatges de la matriu

Ítems	Propietats textuals	EE	Percentatge
	Coherència		
	Adequació i presentació		
	Total		

Taula 15 Distribució percentual dels ítems d'acord amb els processos cognitius avaluats en la destresa de l'expressió escrita.

Exemples d'estímuls i d'ítems

L'avaluació educativa, quan es realitza a gran escala, i de manera externa, exigeix un disseny de proves complex, rigorós i, alhora, comú per a una població àmplia i heterogènia. A les propostes teòriques que es fan en aquest marc per a 4t d'EP i 2n d'ESO, cal afegir, a manera d'exemples, algunes concrecions d'estímuls, ítems i guies de codificació que il·lustrin aquestes propostes.

La confecció dels ítems ha de concretar-se en una tasca clara i senzilla, que l'alumnat pugui realitzar sense dificultats. L'elaboració dels ítems ha de tenir en compte les especificacions següents:

Nivell						
Codi estímul						
Títol estímul						
Codi ítem						
Context						
Competència específica		**Criteri**		**Saber**		
Procés cognitiu		**Acció**		**Indicador**		
Clau						
Descripció						

Taula 16 Matriu d'especificació d'ítem

Pel que fa als estímuls, s'han de contemplar estímuls que siguin motivadors i propers a l'alumnat, adequats des d'un punt de vista cultural i lingüístic, i que promoguin aspectes transversals i comuns en el nostre currículum, com l'alimentació saludable i la consciència ecològica.

A continuació proposem possibles textos per emprar com a estímuls.

Textos	Criteri	Característiques	Exemples
Simples	Tipus de font	Una autoria i data de publicació o una única referència d'aquest tipus	Columna d'opinió a premsa. Entrada en un blog
Múltiples		Autors o dates diferents	Pàgina de diari Fòrum d'internet
Estàtics	Navegació	Sense eines de navegació	Textos sense enllaços ni botons operatius
Dinàmics		Amb eines de navegació	Enllaços, hipervincles, vídeos, àudios, botons operatius, etc.
Textos continus	Format	Desenvolupen una informació completa a través de paràgrafs o estrofes	Conte, sonet, article de diari
Textos discontinus		Aporten informació gràfica que requereix un context	Llistes, taules, gràfics, diagrames, anuncis, horaris, catàlegs, índexs
Textos mixtos		Combina els dos anteriors	Reportatges, formularis en línia
Tipologia textual	Finalitat del text	Molt variada, cadascuna seguint les pròpies convencions	Descriptiva, narrativa, expositiva, argumentativa, instructiva, d'interacció o transacció (correus electrònics, WhatsApp)

Taula 17 Proposta de tipus de texts

Estructura de les proves

L'aplicació d'aquest marc teòric a la realització de les proves diagnòstiques té com a resultat la proposta d'estructura composta per 4 models que integren una part comuna (audició i text) i una de pròpia (audició, text i expressió escrita) amb els corresponents ítems distribuïts d'acord amb les matrius de l'apartat anterior (vegeu taules 12 i 13).

Models																				Total	
Parts	1			Núm.	%	2			Núm.	%	3			Núm.	%	4			Núm.	%	Núm.	%
	Comuna	Audició 1	Ítems	10	30	Comuna	Audició 1	Ítems	10	30	Comuna	Audició 1	Ítems	10	30,3	Comuna	Audició 1	Ítems	10	30,3	10	20
		Text 1		6	36		Text 1		6	36		Text 1		6	36,4		Text 1		6	36,4	6	59
	Específica	Text 2		6		Específica	Text 3		6		Específica	Text 4		6		Específica	Text 5		6		24	
		Expressió escrita 1		11	33		Expressió escrita 1		11	33		Expressió escrita 2		11	33,3		Expressió escrita 2		11	33,3	11	22
	Total			33	100	Total			33	100	Total			33	100	Total			33	100	51	100

Il·lustració 10 Estructura de la prova: distribució per models

Textos	Tipologia
Audició	Conversacional
Text 1	Narratiu (literari)
Text 2	Instructiu
Text 3	Expositiu
Text 4	Descriptiu
Text 5	Transacció

Taula 18 Tipus de text de la prova

Índex de taules

Taula 1 Elements curriculars..... 4

Taula 2 Competències específiques de l'assignatura de Llengua castellana i literatura a EP relacionades amb els criteris d'avaluació del 3rcicle d'EP. 15

Taula 3 Sabers bàsics de l'assignatura de Llengua castellana i literatura a EP relacionades amb els criteris d'avaluació del 3rcicle d'EP..... 27

Taula 4 Criteris avaluables de l'avaluació de final d'etapa a 6è d'EP en la competència de comunicació lingüística en llengua castellana..... 30

Taula 5 Sabers avaluables de l'avaluació de final d'etapa a 6è d'EP en la competència de comunicació lingüística en llengua castellana..... 31

Taula 6 Destreses avaluades..... 43

Taula 7 Processos cognitius i accions que s'hi relacionen 44

Taula 8 Descripció dels processos cognitius 45

Taula 9 Processos cognitius relacionats amb els indicadors d'assoliment 47

Taula 10 Avaluació de les tres destreses 51

Taula 11 Avaluació dels processos cognitius de la comprensió oral 4t EP 51

Taula 12 Avaluació dels processos cognitius de la comprensió escrita 6èEP 52

Taula 13 Avaluació de les propietats textuals de l'expressió escrita 4tEP..... 52

Taula 14 Distribució de les accions avaluables d'acord amb els percentatges de la matriu..... 52

Taula 15 Distribució percentual dels ítems d'acord amb els processos cognitius avaluats en la destresa de l'expressió escrita. 53

Taula 16 Matriu d'especificació d'ítem 53

Taula 17 Proposta de tipus de texts..... 54

Taula 18 Tipus de text de la prova 55

Índex d'il·lustracions

Il·lustració 1 Exemple d'ítem de resposta tancada d'opció múltiple..... 36

Il·lustració 2 Exemple d'ítem de resposta tancada d'opció múltiple complexa amb resposta dicotòmica 36

Il·lustració 3Exemple d'ítem de resposta tancada d'opció múltiple complexa amb resposta no dicotòmica 37

Il·lustració 4 Exemple d'ítem de resposta tancada d'opció múltiple complexa amb resposta no dicotòmica 37

Il·lustració 5 Exemple d'ítem de resposta tancada aparellament o relació 38

Il·lustració 6 Exemple d'ítem de resposta semiconstruïda amb resposta única inequívoca..... 39

Il·lustració 7 Exemple d'ítem de resposta semiconstruïda amb resposta única inequívoca..... 39

Il·lustració 8 Exemple d'ítem de resposta oberta o construïda..... 41

Il·lustració 9 Rúbrica d'avaluació de l'expressió escrita 50

Il·lustració 10 Estructura de la prova: distribució per models..... 55